

SENZAȚIA – PROCES PSIHIC DE CAPTARE, ÎNREGISTRARE ȘI PRELUCRARE PRECOCE A INFORMAȚIILOR

PROCESE PSIHICE SENZORIALE

Procesele senzoriale sunt **procese de cunoaștere comune omului și animalului.**

Din categoria proceselor psihice senzoriale fac parte:

- Senzațiile
- Percepția
- Reprezentarea

SENZAȚIILE

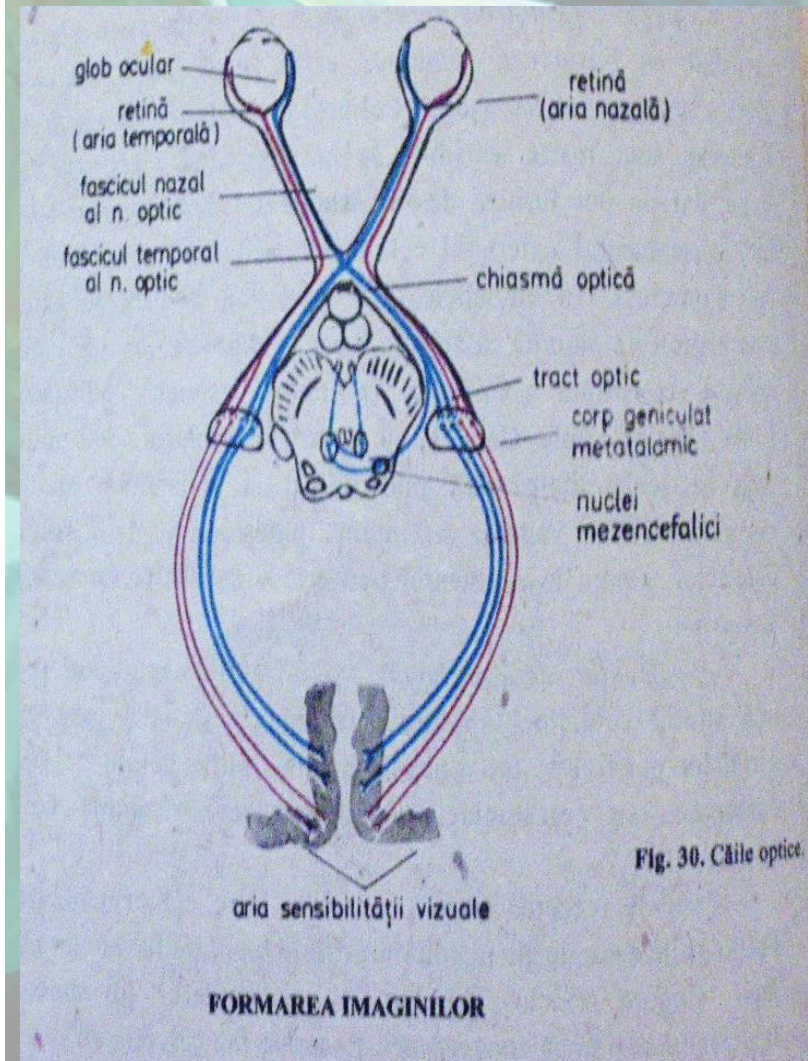

- Se produc în **condițiile acțiunii directe a stimulilor** asupra analizatorilor;
- Ne aduc **informații separate** despre lumea înconjurătoare;
- Sunt stric **dependente** de funcționarea analizatorilor;
- Principale **modalități senzoriale**: senzații vizuale, senzații auditive, senzații olfactive, senzații cutanate, senzații gustative, senzații de echilibru, senzații de durere etc.

ANALIZATORUL- COMPONENTE ȘI FUNCȚII

Analizatorul (organul de simț) face posibilă apariția senzațiilor. El este alcătuit din următoarele 4 verigi:

- **receptorul**- captează informația stimulului prin intermediul celulelor receptoare;
- **calea aferentă**- transportă influxul nervos la cortex (scoarță cerebrală) și prezintă întreruperi sinaptice care filtrează influxul nervos, astfel încât la cortex ajung numai informațiile semnificative;
- **zona centrală**- are rol în decodificarea influxului nervos, iar pe plan psihologic asigură „trăirea” senzațiilor;
- **calea eferentă**- transmite răspunsul dat de cortex la receptor și asigură autoreglarea funcționării organismului.

DEFINITII ALE SENZATIEI

- ▶ Senzațiile sunt procese psihice elementare, prin care se semnalizează separat, sub forma unei imagini simple și primare, însușirile concrete ale unui obiect.
- ▶ Procesul psihic de receptare și prelucrare a stimulilor din mediul extern sau intern cu ajutorul unor analizatori specializați în vederea elaborării unei imagini senzoriale cu efect adaptiv.
- ▶ Receptia senzorială este prima formă specifică de realizare a comunicării noastre cu lumea externă.

TRECEREA DE LA SENZAȚII LA PERCEPȚII

- **Senzațiile** = rezultatul imediat al intrării în activitate a receptorilor senzoriali
- **Percepțiile** = etapa finală care presupune ajungerea la recunoașterea și identificarea obiectelor

SENZATII

- *vizuale*
- *auditive*
- *cutanate*
- *olfactive*
- *gustative*
- *interne*
- *echilibru*
- *kinestezice*

- **Senzațiile cutanate**
- Iau naștere ca urmare a stimulării receptorilor din piele și sunt de 2 feluri: tactile și termice.

- **Senzatiile olfactive**

- Sunt determinate de natura chimică a substanțelor, stimulii lor fiind substanțele volatile; sunt importante pentru că reglează apetitul. De asemenea, senzațiile olfactive ne avertizează asupra prezenței substanțelor periculoase și au o tonalitate afectivă accentuată.

• **Senzatiile gustative**

- Sunt determinate de caracteristicile chimice ale substanțelor solubile în salivă.
- Există 4 gusturi fundamentale: dulce, acru, sărat și amar; o mare diversitate de gusturi iau naștere din combinarea acestora.

- **Senzatiile interne**

- Receptorii se afla în vase de sânge, esofag, stomac, căi respiratorii, inimă etc.

- Ele ne informează despre modificările din interiorul corpului și au importanță pentru supraviețuire.

• **Senzatiile de echilibru**

- Informează despre poziția corpului în raport cu centrul lui de greutate, despre mișcările capului, despre accelerarea, încetinirea mișcării corpului pe verticală, despre mișcări de rotație.

- **Senzațiile kinestezice**

- Apar ca efect a stimulării mecanice a acestor receptori, cu prilejul efectuării mișcărilor. Toate mișcărilor pe care omul le efectuează, inclusive mișcărilor aparatului fonator în timpul vorbirii, sunt controlate de scoarța cerebrală.

LEGILE SENZATIEI

- ▶ *Legea intensității*
- ▶ Existența unui stimul în mediul înconjurător și chiar acțiunea acestuia asupra organismului nu sunt suficiente pentru producerea unei senzații. Pentru ca senzația să apară este necesar ca stimulul să aibă o anumită intensitate. Cantitatea minimă de intensitate a stimulului capabilă a produce o senzație poartă denumirea *de prag absolut minimal*.
- ▶ Cantitatea maximă de intensitate a stimulului care produce o senzație de același fel, deci în cadrul aceleiași modalități senzoriale, poartă denumirea de *prag absolut maximal*.

LEGEA ADAPTĂRII

Creșterea sau scăderea sensibilității ca urmare a acțiunii repetate a stimulilor sau a modificării condițiilor de mediu poartă denumirea de adaptare senzorială. Adaptarea este un fenomen relațional deoarece ia în considerare nivelul inițial al sensibilității, pornește de la un nivel dat al acestuia, luând apoi valori diferite în funcție de intensitatea și durata stimulului. Ea depinde și de anumite particularități morfofuncționale ale organelor de simț, ca și de locul și rolul acestora în procesul reflectării informaționale.

LEGEA DEPRESIEI

- ▶ Constă în scăderea sensibilității ca urmare a legăturilor funcționale a analizatorilor.
- ▶ Funcționează exact după aceleași mecanisme și la aceleași niveluri ca și legea sensibilizării.
- ▶ Primul nivel: stimularea îndelungată a ochiului cu o lumină roșie se soldează cu scăderea sensibilității pentru alte culori, îndeosebi pentru cele de undă lungă .
- ▶ Al doilea nivel: funcția localizării spațiale a sunetelor n-ar putea fi explicată fără considerarea interacțiunii dintre cele două verigi perechi ale analizatorului auditiv, ca dovadă că oamenii surzi de o ureche au mari dificultăți în localizarea spațială a sunetelor.
- ▶ Al treilea nivel: sunetele cu intensitate mijlocie și mare coboară sensibilitatea.

PRIMUL NIVEL

(INTERACȚIUNEA ARE LOC ÎNTRE DIFERITELE ELEMENTE STRUCTURATE ALE RECEPTORULUI UNUI ANALIZATOR)

- ❖ Stimularea îndelungată a - ului cu o lumină =>> **SCĂDEREA SENSIBILITĂȚII** pentru alte 4 culori, îndeosebi pentru cele de undă lungă (500-750 milimicroni).
- ❖ Când un fascicul este orientat asupra unei porțiuni limitate a retinei =>> scădere locală a sensibilității față de roșu și verde. (Excitarea prin lumină a conurilor duce la scăderea sensibilității bastonașelor)

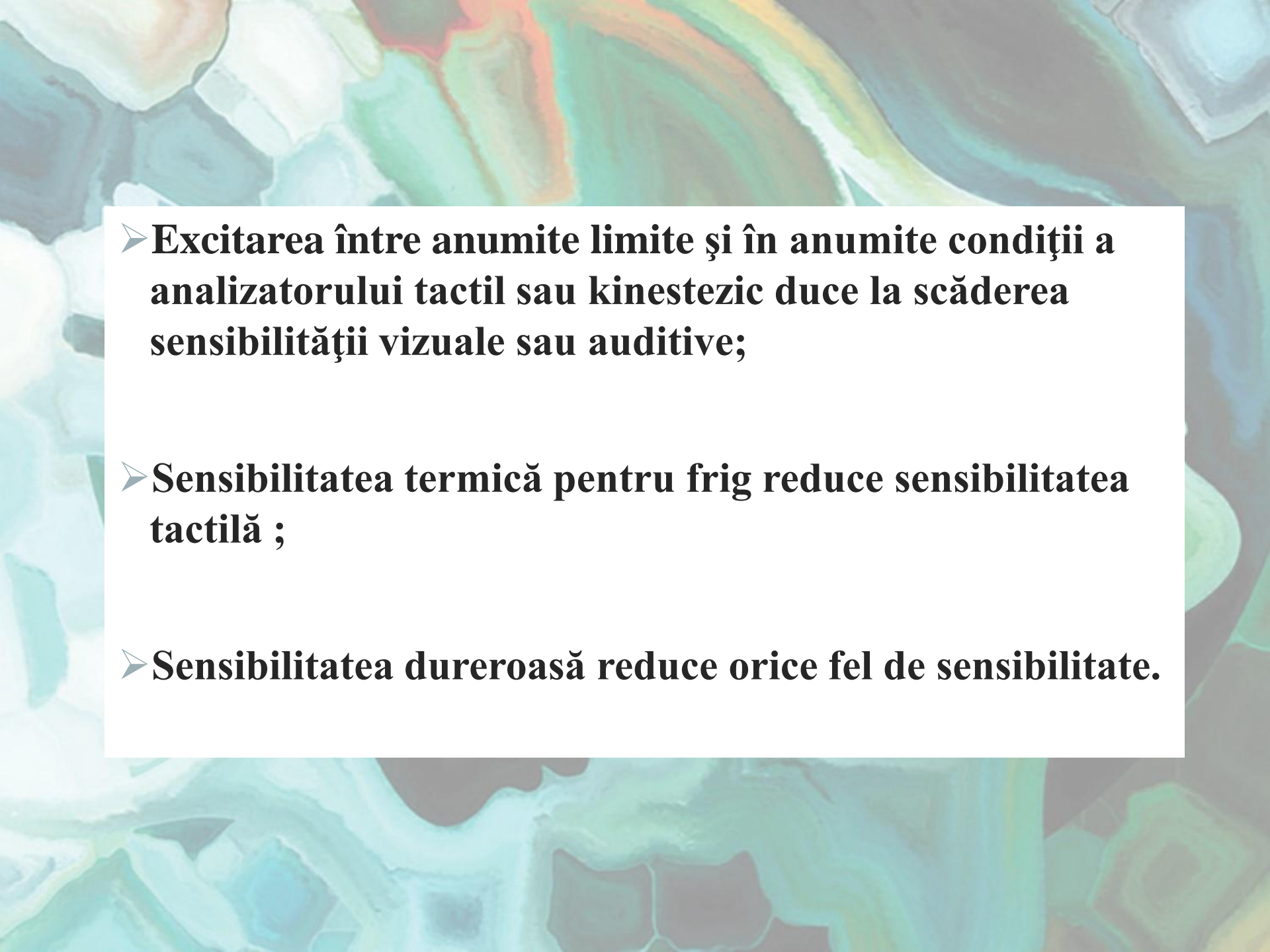
Al treilea nivel

☐ Sunetele cu intensitate mijlocie și mare coboară sensibilitatea

Același efect se obține și dacă se folosesc sunete ritmice și monotone .

Alte exemple:

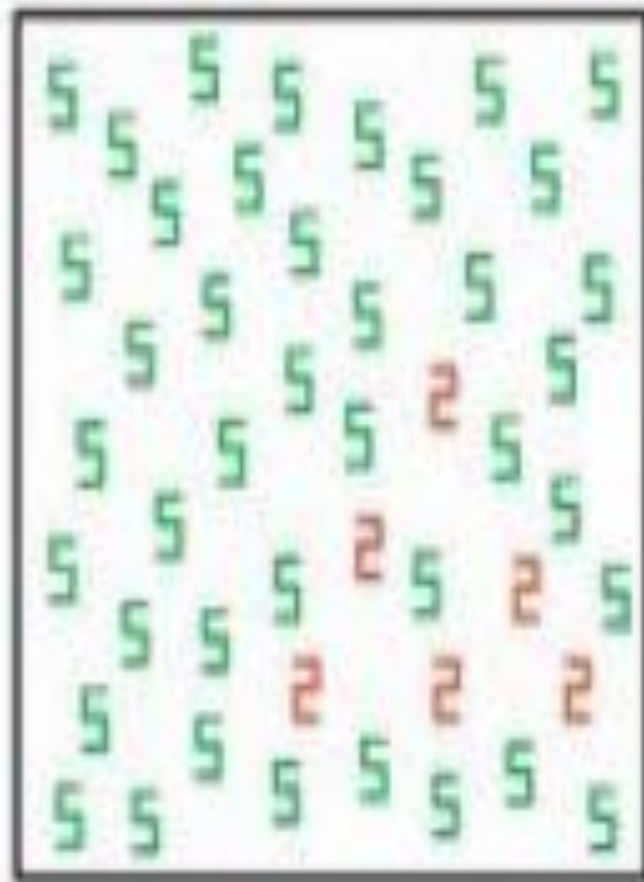
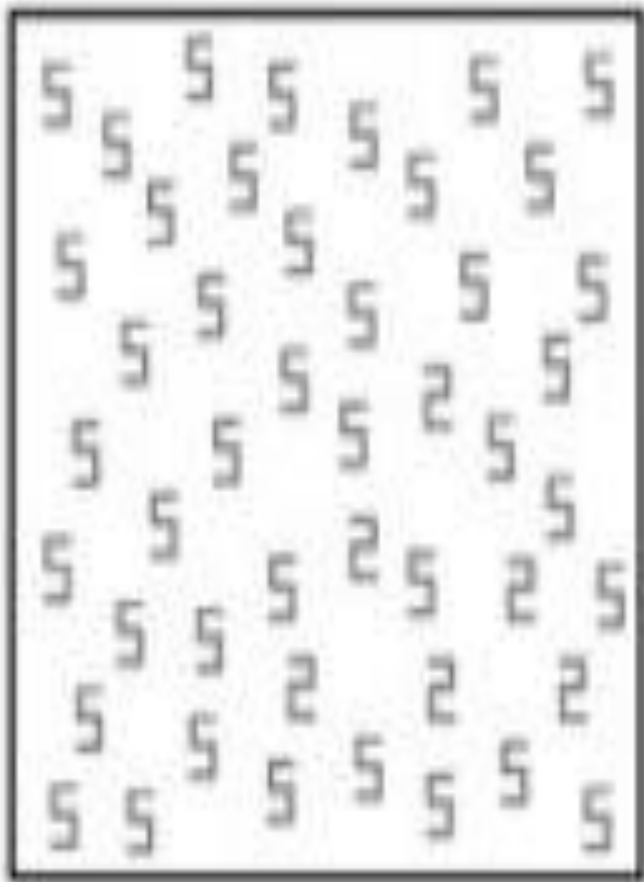
➤ Înclinarea capului pe spate scade sensibilitatea pentru culoarea verde și pentru sensibilitatea auditivă;

-
- **Excitarea între anumite limite și în anumite condiții a analizatorului tactil sau kinestezic duce la scăderea sensibilității vizuale sau auditive;**
 - **Sensibilitatea termică pentru frig reduce sensibilitatea tactilă ;**
 - **Sensibilitatea dureroasă reduce orice fel de sensibilitate.**

Legea sinesteziei

- ▶ Se referă la „transpunerea” unei forme de sensibilitate într-o altă modalitate senzorială. Sunt situații când un stimul, deși este aplicat pe o anumită modalitate senzorială, poate produce efecte proprii unui alt analizator fără ca acesta să fi fost stimulat.
- ▶ Unul dintre primii autori care s-au ocupat cu studiul sinesteziei a fost psihologul român Eduard Gruber (1861-1896). Având ca subiect un caz cu totul excepțional, N. Beldiceanu, poet și în același timp om de știință (arheolog), ce dispunea de capacitatea de cromatizare a sunetelor (vocale, consoane, diftongi, silabe, substantive comune).

- **Sinestezia**
- **1812** - apare prima descriere a fenomenului supranumit “auz colorat” într-o teză germană
- Sta la baza talentului artistic, fiind puternic evidentiata în pictură și muzică (“pictura cuvintelor” și “auz colorat”)
- Este influențată (exacerbată) de acțiunea unor narcotice.

- a) plansa vazuta de un om ce nu prezinta
sinestezie*
- b) plansa vazuta de un sinestezic*

LEGEA COMPENSĂRII

LEGEA COMPENSARII:

Insuficienta dezvoltare
a unei modalitati
senzoriale sau lipsa ei
conduce la
perfectionarea alteia ,
modalitate ce va prelua
functiile celei
deficitare.

COMPENSAREA:

- *In forme mai usoare, aceasta se realizeaza la un numar mare de oameni asa cum este cazul compensarii unei sensibilitati tactile mai slabe cu cea vizuala*

COMPENSAREA:

- în cazul unei deficiente senzoriale accentuate (auz sau văz), aceste fenomene compensatorii trebuie special sprijinite pentru a se asigura relații satisfăcătoare cu ambianța.

COMPENSAREA:

- ▶ *pentru copii cu auz slab trebuie amplificate funcțiile văzului pentru a se putea feri de situații periculoase care nu pot fi receptate ușor și repede prin intermediul sensibilității auditive*

BIBLIOGRAFIE

Tarnovschi, Ana. Psihologia proceselor cognitive: (Ciclul I, licență): Note de curs / Ana Tarnovschi, Jana Racu; coord.: Angela Potâng; Univ. de Stat din Moldova, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Soc. – Chișinău: CEP USM, 2017 – 217 p.: fig., tab. Referințe bibliogr.: p. 181-182 (34 tit.). – 50 ex. ISBN 978-9975-71-948-3.

Paginile 7-22